

Lublin, 24 marca 2023 r.

Stanowisko Komisji Skarbników Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza ws. pilnych działań ratujących finanse samorządowe

W ostatnich latach samorzady doświadczyły drastycznego i trwałego ograniczenia dochodów własnych w głównym źródle dochodów, którym jest udział w dochodach budżetu państwa z PIT. Efektem zmian jest ubytek bieżących dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego z PIT o bezprecedensowej skali. Zgodnie z rządowymi szacunkami w ocenach skutków regulacji projektów nowelizacji ustawy o PIT, w latach 2020-2031 ubytek dochodów wyniesie łącznie przeszło 208 mld zł; od 2023 roku - ponad 27 mld zł rocznie (w cenach stałych).

Ubytkowi dochodów towarzyszy niepełna i źle ukierunkowana „rekompensata”, która nie spełnia swojej zasadniczej funkcji - pełnej kompensacji trwałych ubytków dochodów JST, a także nie jest dzielona proporcjonalnie do utraty dochodów (118,5 mld zł łącznie w latach 2021-2031). Kwota referencyjna na rok 2022 ustalona w ustawie o dochodach JST jest zaniżona o 14 mld zł.

Zmieniony arbitralnie mechanizm ustalania „udziałów” JST we wpływach z podatków dochodowych będzie działał od znacząco obniżonego poziomu wyjściowego (tzw. kwoty referencyjnej) i znacznie wolniej niż realny wzrost dochodów osób fizycznych i prawnych. Oznacza to w istocie dalszy, stały spadek ich dynamiki w stosunku do potencjalnej wydajności tego źródła przed zmianami ustawowymi.

W 2023 r. JST otrzymają dochody na poziomie zbliżonym do dochodów uzyskanych w 2018 r. mierząc się jednocześnie z nieodnotowaną od ponad 25 lat wysoką inflacją na poziomie zdecydowanie przekraczającym 10% w skali roku. Jeżeli uwzględnimy zakładany w budżecie państwa na rok 2023 poziom inflacji w stosunku do 2022 r. (9,8%), to spadek dochodów z PIT w cenach stałych (z 2022 r.) wynosi:

- 14% w relacji do pierwotnej wysokości dochodów z PIT;
- 25,5% w relacji do dochodów uzupełnionych o równowartość subwencji rozwojowej na 2023 r.

W celu ustabilizowania systemu finansów samorządowych, a także z myślą o niepogorszeniu jakości usług świadczonych dla naszych mieszkańców przedstawiamy projekty ustaw – do pilnego procedowania, które mają na celu:

1) odbudowę dochodów własnych, w szczególności gmin i powiatów, uszczuplonych na skutek zmian w podatku dochodowym od osób fizycznych wprowadzonych w ramach tzw. 5-tki Kaczyńskiego oraz programu Polski Ład i jego modyfikacji poprzez:

- a) zwiększenie udziałów JST w PIT (dla gmin wzrost do 57,12%, dla powiatów 15,25%, województw 2,38%)
- b) objęcie tym udziałem całości dochodów budżetu państwa z podatku dochodowego od osób fizycznych w szczególności udziału w podatku płaconego ryczałtem od roku 2023.

2) zmiany nadmiernych obciążeń dotyczących wpłat do budżetu państwa na Janosikowe. Suma środków przeznaczonych dla wszystkich gmin – beneficjentów tzw. Janosikowego w sposób stały jest mniejsza niż suma kwot wpłacanych do budżetu państwa przez gminy – płatników. Oznacza to, że obowiązkowe wpłaty

samorządów w części gminnej w znaczny sposób przewyższają potrzeby wyrównawcze. W 2023 r. gminy-płatnicy są zobowiązane wpłacić na rzecz innych gmin – beneficjentów 995 mln zł, z czego w ramach mechanizmu wyrównawczego otrzymują jedynie 493 mln zł., co powoduje, że wpłaty są zawyżone w stosunku do potrzeb o 502 mln zł. W okresie pandemii mechanizm wyrównawczy nie uwzględniał gwałtownego spadku dochodów, natomiast w okresie wojny w Ukrainie nie bierze pod uwagę znaczącego wzrostu liczby ludności Miast UMP.

W związku z powyższym proponujemy:

- I) *zmniejszenie poziomu wpłat do budżetu państwa na część równoważącą subwencji ogólnej wszystkich JST w części gminnej:*
  - a) *obniżenie poziomu wpłaty w I przedziale z 20% do 10% nadwyżki wskaźnika G ponad I kryterium wpłaty*
  - b) *obniżenie poziomu wpłaty w II przedziale z 25% do 15% nadwyżki wskaźnika G ponad II kryterium wpłaty*
  - c) *zwiększenia kryterium wpłaty w II przedziale z 200% wskaźnika Gg na 230%.*
  - d) *obniżenie poziomu wpłaty w III przedziale z 35% do 20% nadwyżki wskaźnika G ponad III kryterium wpłaty*
- II) *wprowadzenie współczynników ludnościowych dla dużych miast do sposobu ustalania wpłat do budżetu państwa na część równoważącą subwencji ogólnej w części gminnej:*
  - 1,10 – dla JST o liczbie ludności od 200 tys. do 499 tys. osób,
  - 1,15 – dla JST o liczbie ludności od 500 tys. do 999 tys. osób,
  - 1,20 – dla JST o liczbie ludności większej od 1 miliona osób.
- 3) **zwiększenie stabilności i przewidywalności dochodów samorządowych, tak by były one mniej narażone na wahania koniunktury gospodarczej oraz negatywne skutki wprowadzanych zmian prawnych poprzez utworzenie od 2024 r. części rekompensującej subwencji ogólnej,**
- 4) **wyeliminowanie niektórych dysfunkcji części rozwojowej subwencji w związku z dyskryminowaniem części JST w zasadach podziału środków pochodzących z budżetu państwa.**
- 5) **zmianę mechanizmu ustalania wysokości subwencji oświatowej** poprzez wprowadzenie rozwiązań systemowych w postaci:
  - a) **ustalenia wysokości części oświatowej subwencji ogólnej na poziomie co najmniej 3% PKB w roku, na który ustalana jest subwencja, ale nie mniej niż wydatki bieżące JST przeznaczane na wynagrodzenia wraz z pochodnymi i dotacjami,**
  - b) **uwzględnienie w kryteriach podziału środków z subwencji oświatowej pomiędzy poszczególne JST czynnika uwzględniającego wysokość wynagrodzeń w gospodarce na danym terytorium**
  - c) **umożliwienie rozliczenia finansowego między jednostkami samorządu terytorialnego faktycznych kosztów utrzymania uczniów w placówkach oświatowych.**

Niezależnie od wyżej proponowanych zmian uznajemy za konieczne podjęcie pilnych działań mających na celu ustabilizowanie budżetów samorządowych w roku 2023. Dlatego zasadnym jest pilne przekazanie dodatkowych środków adekwatnych do ubytków w oparciu o propozycję prezentowaną przez Sekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów – Sebastiana Skuzę na spotkaniu Strony Samorządowej KWRiST w Kowalu w dniu 9 marca br. Jednocześnie apelujemy o jednolity podział dodatkowych środków – proporcjonalny do zaistniałych ubytków dochodów.

Przewodniczący Komisji Skarbników Miast UMP

Krzysztof Mączkowski
Skarbnik Miasta Łodzi